

שיעור מספר 6
29 אוקטובר - 4 נובמבר

קללה ללא סיבה?

שבת אחר הצהריים

קראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: תהילים - 119:65, 72, איוב 13-11, 2; איוב 21-1:4, רומים 3:19, 1 קורינתים 3:19, עברים 5:12, מתי 1:7.

פסוק לשינון: **"וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי כְדָבָר אַחַת הַנְּבִלּוֹת תְּדַבְּרִי גַם אֶת הַטּוֹב וְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֵת הָרָע לֹא נִקְבָּל בְּכֹל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בְּשִׁפְתָיו" איוב 2:10**

בשבוע שעבר הדגשנו את החשיבות של העמדה עצמית במקומו של איוב, במידת האפשר, כמובן. במובן מסוים, זה לא אמור להיות קשה כל כך, היות וכולנו היינו במצבים דומים; אך במובן האחר כולנו שקועים בסבל שלעיתים קרובות נראה חסר משמעות ונראה לא צודק.

למרות שאנו צריכים לשמור את המחשבה הזאת לאורך השיעור, אנו צריכים להתייחס גם לפרספקטיבה של אנשים אחרים בסיפור, אנשים אשר באו לנחם ולהתאבל יחד עם איוב.

גם זה לא אמור להיות קשה כל כך. מי מאיתנו לא ראה את סבלם של אחרים? מי לא חשב אי פעם כיצד לנחם מישהו שמתאבל? מי אינו יודע למצוא את המילים הנכונות בכדי לנחם מישהו שכאבו קרוב לליבנו גם כן?

למעשה, חלק ניכר מהספר מהווה דיאלוג בין איוב ואותם הגברים, כאשר הם מנסים לראות את התכלית של מה שאיננו רואים בו תכלית כלשהי לעיתים קרובות: הצעדה האינסופית של סבל וטרגדיה בעולם שנברא ע"י אלוהים אוהב, דואג וכל יכול.

*לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-5 בנובמבר.

השאלה הגדולה

רוב העלילה בספר איוב מתרחשת בשני הפרקים הראשונים. כאן המסך שבין השמים והארץ מורם, ואנו יכולים להציץ אל תוך פן אחר של המציאות שלא היה ביכולתנו לראות אחרת. למרות שהטלסקופים שלנו יכולים לקרב אלינו מרחקים עצומים של היקום, הם אפילו אינם מתקרבים להראות לנו את מה שמראה לנו הספר הזה, אשר נכתב לפני אלפי שנים במדבר, אשר כיום נמצא בשטחה של ערב הסעודית כנראה. איוב גם מראה לנו עד כמה קרובה מציאות העל הזאת, המציאות של אלוהים ומלאכיו, למציאותינו ה"רגילה" על פני כדור הארץ ושל היושבים בו.

אחרי שני הפרקים הראשונים, מרבית הספר מורכב ממה שמכונה בטלויזיה "פרשנות עיתונאית", דיאלוג בעצם. במקרה הזה הפרשנים הם איוב והגברים שבאו לדסכס על הנושאים הקשים של החיים: תיאולוגיה, כאב, פילוסופיה, אמונה, חיים ומוות. ולמה לא, בהתחשב במה שקרה לאיוב? קל כל כך להכלא בהיבטים הגשמיים של החיים, בעסקים או פשוט בשרגה יום-יומיות, ולשכוח את השאלות החשובות והגדולות. אין כמו האסון, שלנו או של אחרים, אשר יכול לנער אותנו משנתנו הרוחנית ולגרום לנו לשאול שאלות חשובות.

קראו תהילים 72-65:119. מה אומר כאן מחבר המזמור?

מחבר המזמור היה מסוגל לראות את כל הדברים הטובים אשר יצאו מתוך הניסיונות שהוא עבר. לעיתים, הניסיונות יכולים להוות ברכות בסתר, במובן שהם מביאים אותנו בחזרה אל האלוהים וגורמים לנו למקם אותו במקום הראשון בחיינו. בטח שמעתם סיפורים על אותם אנשים אשר הגיעו לנקודת משבר בחייהם, ורק אז האדם חזר אל אלוהים או פנה אליו בפעם הראשונה. לעיתים הניסיונות, למרות שהם זועתיים וטרגיים, יכולים לשמש לטובה, שנראה אותה בבוא המועד. בפעמים אחרות הם נראים כשרירותיים וחסרי משמעות.

כיצד אתם יכולים להפנות את מבטכם לאחור, על הניסיונות הקודמים, ולראות את הדברים הטובים שיצאו מהם? כיצד אתם מתמודדים עם הניסיונות, אשר לא הביאו לטובה?

מתי הצדיק נעזב?

קראו איוב 11-13:2. כיצד בפסוקים הנ"ל באה לידי ביטוי נקודת מבטם של חברי איוב לגבי מצבו?

כאשר הם שמעו מה קרה לאיוב, אותם הגברים באו "להיפגש" עם איוב (איוב 11:2); הם תכננו ביחד לבוא ולפגוש את חבריהם. הפסוקים מעבירים את הרעיון שהם נדהמו ממה שהם ראו, והם החלו להתאבל יחד איתו. לפי הפסוקים הם ישבו בדממה, ולא אמרו אף מילה. אחרי הכל, מה אפשר להגיד לאדם שנמצא במצבו של איוב? אך כאשר איוב החל לדבר והשמיעה את טענתו, לאותם הגברים היה מלא דברים לאמר לו.

קראו איוב 11-1:4. מהי תמצית דבריו של אליפז?

אולי דברי אליפז כאן יתאימו לפתיחה של ספר יעוץ להתאבלות. הכותרת של הפרק יכולה להיות "דברים שלעולם לא אומרים לאדם מתאבל". למרות שברור כי חבריו של איוב מזדהים עימו, ההזדהות הזאת היא עד לגבול מסוים. נראה שלאליפז, הטוהר התיאולוגי חשוב יותר מהנחמה הבסיסית. קשה לדמיין שמישהו מגיע לאדם שעובר את מה שעבר איוב ואומר בעיקרון: "טוב, בטח אתה ראוי לכך, היות ואלוהים הוא צודק, ורק רשעים יכולים לסבול כך".

אפילו אם באמת זה היה המקרה מה טוב בלהגיד כזה דבר לאותו אדם? דמיינו לעצמכם נהג שעבר על המהירות המותרת ועשה תאונת דרכים ובה כל משפחתו נהרגה. האם אתם יכולים לדמיין לעצמכם שמישהו ניגש אליו כאשר הוא מתאבל וכולו כאוב ואומר: "אלוהים מעניש אותך על הפרזות מהירות"? הבעיה בדבריו של אליפז היא לא רק התיאולוגיה ברת ויכוח, אלא חוסר רגישות גדול ביותר כלפי איוב ומה שהוא עובר. **תחשבו על המצבים בהם אנשים אחרים ניחמו אתכם בעת הצער ובכאב. מה הם אמרו? כיצד הם אמרו זאת? מה למדתם מהחוויה הזאת שעזר לכם לנחם מישהו אחר במצב דומה?**

האדם ויצרו

בהתייחסות לדבריו, אליפו בטוח לא היה זוכה בפרס בקטגוריה של טקט ואמפטיה. בעיקרון, מה שהוא אומר זה שהיה קל לאיוב להיות לאור ולתמיכה לאחרים כאשר הכל הלך טוב. אבל כעת, כשאירעו איתו דברים רעים, הוא "מוטרד". אבל הוא לא אמור להיות. היות ואלוהים הוא צדיק ודברים רעים קורים רק למי שמגיע לו.

קראו איוב 21-12:4. אילו נימוקים נוספים מביא אליפו לאיוב?

ניתן לראות כאן הרבה דברים מקסימים, כולל השאלה כיצד אותם גברים מבינים את טבעו ואופיו של אלוהים אמיתי, אפילו לפני שעם ישראל התאגד. בעצם, הספר כולו מראה לנו שאחרים, ולא רק אבות האומה ובני ישראל ידעו משהו על אלוהים. כאן, למעשה, אנחנו רואים את אליפו שמנסה להגן על אופיו של אלוהים.

מה שאליפו שמע ב"חזיונות לילה" (ראה גם תהילים 103: 14, ישעיה 7: 64, רומים 3: 19,20). זה שאנחנו, האנשים, זה חומר, אנחנו כל כך זמניים, ואנו יכולים להיעלם ברגע אחד, כמו עש. וכמובן, איזה איש או אישה יכולים להיות צדיקים יותר מאלוהים? מצד שני, אמירותיו היו נדושות ולא לעיניין. העיניין עם איוב היה לא בזה שאיוב הוא טוב יותר מאלוהים. זו לא הייתה התלונתו. הוא דיבר בעיקר על עד כמה שהוא מסכן, עד כמה הוא סובל, והוא לא ניסה להראות כצדיק יותר מאלוהים במובן כלשהו.

למרות זאת, זה בדיוק מה שאליפו הבין מתוך דבריו של איוב. אחרי הכל, אם אלוהים הוא צדיק, ודברים רעים קוראים רק לאנשים רעים, כנראה שמגיע לאיוב לעבור את מה שהוא עובר. לכן, תלונותיו אל איוב לא היו הוגנות. אליפו להוט להגן על אלוהים ואז הוא מרצה לאיוב. אליפו האמין שיש לו מסר מיוחד מאת אלוהים ועל מנת לחזק את עמדתו הוא אומר שיש לו משהו מעבר למה שהחוכמה הקולקטיבית מאמינה על אלוהים: התגלות על-טבעית כלשהי. אם כי הבעיה היחידה היא שעמדתו מפספסת את הנקודה.

מה אנו יכולים ללמוד מהתיאור הנ"ל על הדרך שבה אנו אמורים להתבטא בצורה התומכת והמקבלת, על אף שאנחנו מציגים עמדה נכונה?

הטיפשות חוגגת

בפרק 5, אליפז ממשיך בטענותיו. בעיקר זה מה שהוא אמר בפרק הקודם: דברים רעים קוראים רק לאנשים רעים. דמיינו כיצד איוב הרגיש עם כל זה, כאשר הוא ידע שזה אינו נכון ושהוא אינו ראוי לכל המצב הזה.

למרות זאת, יש כאן בעיה: לא כל מה שאומר אליפז איננו נכון. להיפך, רעיונות רבים מתוכן מהדהדים במקומות אחרים בכתבי הקודש.

כיצד פסוקים הבאים מבטאים את הרגשות המתוארים באיוב פרק 5?

תהילים 37:10

משלי 2:26

לוקס 52:1

1 קורינתים 19:3

תהילים 4:36

עברים 5:12

הושע 1:6

תהילים 19:33

המירוץ לדין

הרבה דברים מתוך מה שאמר אליפז היו נכונים. הוא חוזר על מספר רעיונות, רעיונות שאנו מוצאים בשאר כתבי הקודש. ועדיין, היה משהו מאוד שגוי בתשובתו לאיוב. הבעיה לא הייתה עם מה שהוא אמר, הבעיה הייתה בהקשר שבו נאמרו אותם הדברים. מה שהוא אמר, האמת שהוא השמיע, פשוט לא התאימה למצב הנוכחי. (ראו שיעור הבא). עולמינו – הוא מקום מורכב. לעיתים קל לנו להסתכל על המצב מהצד ולשלוף כמה קלישאה או פסוקים תואמי מקרה מן המקרא. אולי אנחנו חושבים שהם מתאימים. אך לעיתים קרובות הם לא. קראו את דעתה של אלן וייט על כך שלעיתים קרובות אנו מביאים על עצמינו דברים שקורים איתנו. "אין אף אמת שמוצגת כל כך בבירור במקרא מזאת שמעשינו הם תוצאה של מי שאנחנו. במידה רבה, ניסיונו בחיים הוא ביטוי למחשבותינו ולמעשינו." (Education, p. 146).

זו אמת עמוקה וחשובה. אך האם הנכם יכולים לתאר לעצמכם קדוש מלא כוונות טובות אשר מגיע למישהו שנמצא במצבו של איוב ומקריא לאותו האיש את הקטע לעיל מאלן וייט? (במקרים מסוימים אנחנו יכולים). לא יהיה טוב יותר אם אותו הקדוש ימלא אחר עצה הבאה? "רבים חושבים שהם מייצגים את צדקתו של אלוהים, כאשר הם לגמרי נכשלים בהצגת נועמו ואהבתו הגדולה. לעיתים קרובות האנשים שהם פוגשים אותם בחומרה ובנוקשות נמצאים תחת לחץ של פיתוי. השטן נלחם בנפשות הללו ומילים קשות ולא אוהדות מדכאות אותם וגורמות להם ליפול אל תוך מלכודת הטרף של הכוח המפתה." (Ellen G. White, The Ministry of Healing, p. 163). העובדה היא, כפי שקורה לעיתים קרובות וגם במקרה הזה, שקורה משהו שהרבה מעבר למה שאליפז וכל השאר, כולל איוב, יודעים. לכן, המהירות שבה אליפז נוטה לשפוט את איוב, עם כל הכבוד לתיאולוגיה הנכונה שלו, לא היה הדבר הכי מתאים לעשות בנסיבות הנתונות.

מדוע פסוקים הבאים תמיד צריכים להיות בראש ובראשונה מולינו כאשר אנו מדברים עם מישהו, במיוחד אלא שאנו מאמינים שהם חטאו? מתי 1:7, רומים 3:1-2, 1 קורנתים 4:5.

גם אם אליפז היה צודק ואיוב הביא בעצמו את כל הצרות שנפלו עליו, מילותיו היו לא זהירות ולא מתוזמנות. איוב כאן, מהווה סמל לאנושות כולה, היות וכולנו מעורבים בעימות הגדול וכולנו סובלים בו. וכולנו, ברגע מסוים, זקוקים לאמפתיה ותמיכה, ולא להטפה. כמובן, שיש זמנים ומקומות בהם הטפת מוסר מתאימה. אך כשאדם יושב על ערימת האפר, חייו חרבו, ילדיו מתו, וגופו מלא בפצעים – זה לא הזמן.

נקודות למחשבה

כפי שראינו, אליפז היה בעל אמפתיה מסוימת כלפי איוב. פשוט האמפתיה הזאת הייתה במקום שני, הרבה אחרי הצורך להגן על אופיו של אלוהים שהוא חש. אחרי הכל, איוב נורא סבל, ואלוהים הוא צדיק; לכן, כנראה שאיוב עשה משהו שמגיע לו לסבול על כך. זו הדרך שבה צידקתו של אלוהים מוצגת – כך אליפז מסיק. לפיכך, איוב שגה בתלונותיו.

ברור שאלוהים הוא צדיק. אך זה לא אומר שבאופן אוטומטי אנו נראה את הכרזת צידקתו בכל מצב ומצב בעולמינו השרוי בחטא. העובדה היא שלא כך קורא. הצדק והמשפט יבואו, אך לא בהכרח עכשיו (התגלות 12: 20). חלק מהחיים על פי האמונה - זה להאמין שהצדק שכל כך חסר לנו כאן, יום אחד יגיע ויכרז.

מה שראינו אצל אליפז צץ גם בקרב הצדוקים והפרושים ביחסם כלפי ישוע. האנשים האלה היו כל כך כלואים ברצונם להיות "צדיקים" ודתיים שבכעסם על רפואתו של אדונינו בשבת (ראו מתי 12) הם התעלמו מן השמחה שהייתה אמורה להיות לגבי החולה שנרפא והפסיק לסבול. לא משנה שמילותיו של ישוע היו מכוונות כלפי אנשים מסוימים, אנו תמיד צריכים לזכור: "אוי לכם סופרים ופרושים צבועים, כי נותנים אתם מעשרות ומנחה ושבת וכמון, ומזניחים את הדברים החשובים יותר שבתורה -- את המשפט, את החסד ואת האמונה. צריך היה לעשות את אלה האחרונים ואין לעזב את הדברים האחרים." (מתי 23: 23)

שאלות לדיון:

1. כיצד אנו יכולים להבדיל בין המצב שבו מישהו זקוק לתמיכה ואמפתיה לבין המצב שבו הוא זקוק להטפת מוסר ואפילו לניזוף? מדוע טוב יותר לשגות לכון של תמיכה ואמפתיה, כאשר אנו עוסקים באלו שסובלים, אפילו אם מדובר בחטא ופשע?
2. קראו עוד פעם את דברי אליפז בפרק 4 ו-5. באיזה מצב המילים הללו היו מתאימות יותר מאשר כאן?
3. הניחו שאתם חברים של איוב והלכתם לבקרו בזמן שהוא מתאבל. מה הייתם אומרים לאיוב ולמה? ואילו הייתם במקומו של איוב, מה הייתם רוצים שיגידו לכם?